

Van werkboek naar de praktijk

Talentedagen: leren door te doen, kiezen en ontdekken

Op basisschool Pendula in Tilburg hangt een lichte spanning in de lucht. Vandaag is het Talentdag. Leerlingen stappen op de fiets naar de boer, lopen met loepjes langs het water of krijgen een instrument in hun handen. Zo werken ze allemaal aan één thema, ieder op zijn eigen manier. Waarom kiest de school voor deze aanpak?

TEKST ROSALIE VAN ZIJP | FOTO'S BASISCHOOl PENDULA



De kinderen op het plein komen in beweging. In kleine groepjes vertrekken ze op de fiets richting verschillende plekken in Tilburg. Sommigen rijden naar de Piushaven, anderen naar een boerderij buiten de stad. Een deel van de kinderen loopt naar binnen, waar in de lokalen leerkrachten en externe aanbieders klaarstaan om hun workshop te starten. Op de Talentedagen voor de bovenbouw verschuift het 'gewone' leren. Het is niet minder gestructureerd, maar anders ingericht. De kleine groepen, van maximaal vijftien leerlingen, geven ruimte voor vragen, gesprekken en vooral om actief aan de slag te gaan. Iedere leerling volgt vandaag twee workshops van elk ongeveer een uur en drie kwartier. Dezelfde workshops keren drie weken achter elkaar terug, zodat er echt verdieping ontstaat.

Met je handen in het water

Langs de Piushaven knielen kinderen op de grond. Met loepjes, bakjes en determinatiekaarten onderzoeken ze wat er leeft in het water en in het riet. Een meisje houdt een potje omhoog. "Ik wist niet dat er zoveel bestjes in het water zaten," zegt ze verbaasd. Een ander tuurt geconcentreerd op een kaart. Er wordt vergeleken, benoemd en getwijfeld. Deze workshop draait om biotopen. Eerst kregen de kinderen uitleg over ecosystemen en samenhang in de natuur. Nu onderzoeken ze het zelf. Ze verzamelen materiaal, observeren en stellen vragen. Wat leeft hier allemaal? Hoe hangt dat samen? Klopt wat ze eerder hebben geleerd met wat ze nu zien? De opbrengst gaat mee terug naar school, niet als eindpunt, maar als start van een volgend onder-



zoek. In de weken daarna bekijken ze hun vondsten opnieuw onder een microscoop. Ze schrijven op wat ze zien, stellen hypotheses op en passen die aan als hun bevindingen veranderen. "Je ziet dat kinderen het zo echt gaan begrijpen," vertelt Monique Aarts, directeur van Pendula. "Ze krijgen beelden bij wat ze leren. Ze kunnen dingen aanraken, ruiken, proeven en voelen. Dan blijft het niet abstract."

Rekenen op het platteland

Even verderop, buiten de stad, staan kinderen op een boerenerf. Hier draait het om rekenen, maar niet zoals in een werkboek. De kinderen proberen een hectare uit te zetten. Ze lopen over het land, meten en vergelijken. Hoe groot is een hectare eigenlijk? "Wat eerst een abstract begrip was, wordt tastbaar," licht Monique toe. "Een hectare is niet langer een getal op papier, maar een stuk grond waar je overheen loopt en waar je je toe moet verhouden. Je kunt een som maken op papier, maar dat heeft wei-



nig betekenis. Als je het echt ervaart, dan snap je waarom je iets moet kunnen. Door die ervaring wordt rekenen niet alleen begrijpelijker, maar ook relevanter. Kinderen zien waarvoor kennis nodig is en hoe die in de praktijk wordt toegepast."

Van gepiep naar muziek

Terug op school klinkt muziek. Leerlingen staan met blaasinstrumenten in hun handen. Sommigen krijgen er meteen een toon uit, anderen lachen om het gepiep dat ontstaat. Ze leren hier hoe hun zintuigen werken en wat muziek doet met hun lichaam. De workshop wordt gegeven door een leerkracht die zelf in een harmonieorkest speelt, samen met vrijwilligers uit de muziekvereniging. Ze brengen hun eigen expertise in, niet als losse gastles, maar als onderdeel van het onderwijs. De les begint met uitleg over wat muziek doet met je hersenen. Daarna gaan de kinderen zelf ervaren. Hoe gebruik je je adem? Wat gebeurt er als je harder blaast? Wat doet spanning met het geluid? In een volgende stap koppelen ze muziek aan film-



“Als je het zelf ervaart, snap je waarom je iets moet kunnen”



fragmenten. Zonder woorden wordt duidelijk hoe muziek emoties kan versterken en hoe beeld en geluid elkaar beïnvloeden. Directeur Monique is blij met de inbreng van de eigen leerkracht. “Als iemand vanuit zijn eigen talent iets aanbiedt, komt dat met een heel andere passie over. Dat zie je meteen terug bij kinderen.”

Eén thema, verschillende routes

De workshops lijken sterk van elkaar te verschillen, maar horen bewust bij hetzelfde thema. De Talentdagen maken deel uit van het thematisch onderwijs op school. Elke periode van acht weken staat één thema centraal, zoals natuur en milieu, gezondheid en bewegen of burgerschap. De workshops zijn daar een onderdeel van, maar ook op andere dagen werken leerlingen aan het thema met onderzoeksvragen, woordenschat, schrijfopdrachten en grotere eindproducten. “De Talentdagen moeten hierbij aansluiten,” zegt de directeur. “Daardoor krijgen kinderen meerdere ingangen om met een onderwerp bezig te zijn. Wat ze in een workshop ervaren, komt later terug in andere lessen.”

Zelf kiezen

De invulling van de Talentdagen gebeurt niet willekeurig. Aan het begin van een periode presenteren de aanbieders hun workshops aan de leerlingen. Ze



vertellen wat ze gaan doen en wat kinderen kunnen verwachten. De leerlingen maken aantekeningen en geven hun voorkeuren door. Ze kiezen meerdere workshops. De school probeert kinderen zo veel mogelijk bij hun eerste keuzes in te delen. Op die manier ontstaat eigenaarschap en motivatie. Eerst maken kinderen kennis, daarna verdiepen ze zich en uiteindelijk werken ze toe naar een eindproduct, zoals een presentatie of verslag.

Meer dan een oplossing

De Talentdagen op de Pendula zijn ontstaan vanuit de vraag hoe onderwijs anders georganiseerd kan worden. “We willen dat kinderen leren in de echte wereld. Daar moeten ze het straks doen. Uiteindelijk draait het om meer dan alleen kennis. Het gaat erom dat kinderen ontdekken wie ze zijn en wat bij hen past,” aldus Monique. “Het effect is zichtbaar. Je ziet kinderen aangaan. Kinderen die het lastig vinden in de klas, komen hier veel enthousiaster binnen. Doordat leren gekoppeld wordt aan doen en ervaren, begrijpen leerlingen beter waarom iets belangrijk is. Ze kunnen het geleerde ook beter toepassen.”

Vaardigheden voor de toekomst

Een leuk bijeffect van de Talentdagen is dat kinderen zo ontdekken waar hun interesses liggen. Zo zijn er leerlingen die na een muziekworkshop niet



alleen enthousiast naar huis gingen, maar zich ook hebben aangemeld bij een harmonie om verder te spelen. Een eerste ervaring in de klas groeit zo uit tot een stap naar iets daarbuiten. Volgens de school vraagt die manier van leren ook om andere vaardigheden. Niet alleen kennis, maar ook kritisch denken. Met de opkomst van kunstmatige intelligentie wordt dat alleen maar belangrijker. Leerlingen moeten leren beoordelen wat klopt en wat niet, en hoe ze informatie kunnen controleren. Daarvoor zijn kennis en onderzoekende vaardigheden nodig. Misschien is dat wel de grootste winst: leerlingen ontdekken niet alleen de wereld, maar ook zichzelf. 🍷